

ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Бондар А.В., Сюткін С.І.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

З перших років незалежності Україна бере активну участь в операціях з підтримки миру, які не обмежуються рамками Організації Об'єднаних Націй (ООН), а й включають місії Організації з питань безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), заходи у рамках програми «Партнерство заради миру» НАТО та багатонаціональних сил.

Участь України у миротворчих операціях розпочалася із затвердження Верховною Радою України Постанови від 3 липня 1992 року «Про участь батальйонів Збройних сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії» [5]. Довгий час саме цей регіон залишався основним для застосування миротворчого потенціалу України під егідою різних міжнародних організацій.

В умовах обмеженого фінансування, багато років участь у миротворчих місіях українських військових розглядалась як можливість набуття реального досвіду, військової підготовки за рахунок зовнішнього фінансування. Крім того, це сприяло створенню когорти фахівців, які мали досвід роботи з іноземними партнерами та застосування інших стандартів. Цей досвід можна було використовувати для реформування Збройних сил України та налагодження співробітництва з партнерами.

За 27 років 42 тисячі українських військовослужбовців брали участь у 34 миротворчих операціях (рис. 1), зокрема:

➤ в операціях ООН на території колишньої Югославії (у Хорватії, Косово, Македонії, Східній Славонії), в Анголі, Гватемалі, Таджикистані, Афганістані, Кувейті, Лівані, Судані, Кот-Д'Івуарі, Сьєрра-Леоне, Ефіопії та Еритреї, Грузії;

➤ в операціях НАТО в Боснії та Герцеговині, Косово, Іраку, операціях «Океанський щит» та «Активні зусилля»;

➤ у місіях ОБСЄ в Косово та Грузії;

➤ в операції ЄС «Атланта»;

у багатонаціональних силах в Іраку, гуманітарній місії в Кувейті, Міжнародних силах сприяння безпеці в Ісламській Республіці Афганістан.

Сьогодні угруповання українських миротворців представлені в 9 міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки (загалом 448 військовослужбовців) – в Місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго, в Місії ООН у Ліберії, Місії ООН у Косово, в Місії ООН у Південному

Судані, в складі Тимчасових сил ООН із забезпечення безпеки в Аб'єй та Сил ООН з підтримання миру на Кіпрі, в складі Багатонаціональних сили KFOR у Косово та Тренувально-дорадчої місії НАТО «Рішуча підтримка» в Ісламській Республіці Афганістан, а також Спільних миротворчих сил в зоні безпеки Придністровського регіону Республіки Молдова [4].

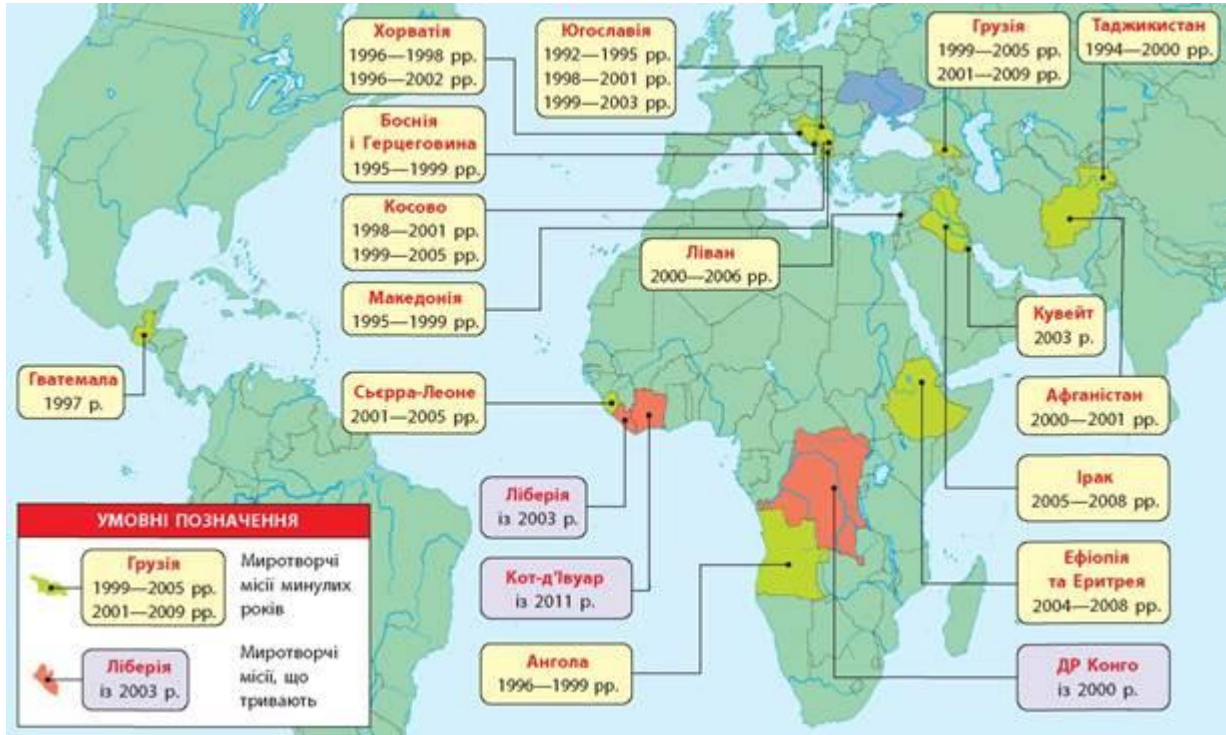


Рис. 1. Географія миротворчих операцій за участю українських військових (за даними [4])

Найчастіше, українські військові у складі миротворчих операцій виконують такі завдання:

- гелікоптерне забезпечення;
- патрулювання зони відповідальності, збір та аналіз інформації;
- моніторинг процесу роззброєння, демобілізації та реінтеграції усіх озброєних угруповань;
- розвідка, розмінування та знешкодження вибухонебезпечних предметів;
- сприяння у наданні гуманітарної допомоги;
- супроводження гуманітарних вантажів;
- ведення інженерної розвідки шляхів руху, об'єктів та місцевості;
- моніторинг процесу роззброєння, демобілізації, реінтеграції;
- морське патрулювання.

Але не лише військові беруть участь у місіях. Виклики сучасних конфліктів змінюються, іноді набагато складніше вирішувати питання постконфронтаційного врегулювання [1]. В таких умовах важливим компонентом є поліцейський персонал місій. З 1994 року понад 2,5 тисячі

працівників міліції (поліції) та військовослужбовців внутрішніх військ брали участь у миротворчій діяльності:

➤ в складі місій ООН у колишній Югославії, Боснії та Герцеговині, у Східній Славонії (Хорватія), Македонії, Анголі, Грузії, Судані, Східному Тиморі, ДР Конго, Ліберії, Кот-д'Івуарі, на Кіпрі та у Південному Судані, Косово (кінологічний підрозділ);

➤ у складі місій ОБСЄ – в Югославії та у Хорватії;

➤ у складі місій ЄС – у Боснії та Герцеговині і в Македонії.

Окремо слід розглянути участь українських військовослужбовців у складі Українсько-польського батальйону (УкрПолбату) та Литовсько-польсько-української бригади (ЛитПолУкрбригу). Відповідно до Угоди 1997 року та Закону [2] було створено спільний військовий миротворчий батальйон, здатний брати участь у міжнародних миротворчих операціях під егідою ООН або ж у операціях багатонаціональних сил, створюваних за згодою Ради Безпеки ООН. У 2000-2010 роках батальйон перебував в Косово в складі місії НАТО (KFOR). Литовсько-польсько-українська бригада була створена у 2014 році на основі Угоди між Кабінетом Міністрів України та урядами Литви і Польщі. Метою створення зазначалось покращення співробітництва між трьома країнами та забезпечення національного внеску до багатонаціональних військових формувань високого рівня готовності (Резервні угоди ООН, Бойові тактичні групи ЄС, Сили реагування НАТО [3]).

На сьогодні в Україні діють Спеціальний миротворчий центр Національної академії внутрішніх справ України та Навчально-науковий центр міжнародної миротворчої діяльності Національного університету оборони України ім. І. Черняхівського, які займаються спеціалізованою підготовкою фахівців за вузькими напрямками перед відправкою до складу миротворчих місій. Проведення навчань для, наприклад, співробітників ООН на базі цих центрів, є підтвердженням можливостей розвитку подібної діяльності на території України з використанням наявного польового досвіду.

Варто зазначити, що ще в 2013 році Україна стала десятою країною у світі, яка отримала міжнародний сертифікат відповідності ООН й набула право на підготовку кадрів для міжнародної поліції ООН. Така підготовка здійснюється на базі Спеціального миротворчого центру Національної академії внутрішніх справ.

Щодо стратегії участі України у миротворчій діяльності слід зауважити, що першим комплексним документом, який окреслив політику України стосовно участі у миротворчих операціях, став Закон України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» від 23 квітня 1999 року [2].

В документі визначаються пріоритетні цілі участі України у міжнародній миротворчій діяльності:

- збереження та розширення активної присутності України у міжнародній діяльності, спрямованій на підтримання миру і безпеки;
- підвищення міжнародного авторитету України та підтвердження її прагнень до інтеграції в європейський та євроатлантичний безпековий простір;
- забезпечення реалізації національних інтересів.

Останній пункт викликає питання, оскільки визначення національних інтересів держави немає ані в цьому документі, ані в Стратегії національної безпеки України або ж Законі про засади внутрішньої та зовнішньої політики.

До визначення рівнів пріоритетності регіонів світу для національних інтересів України слід було б залучити професійних політико-географів та геополітиків. Наприклад, одним із основних регіонів миротворчої активності України є африканський континент, де українські військовослужбовці присутні в складі місій ООН у Ліберії, Судані, Демократичній Республіці Конго та Кот-д'Івуарі. Однак, африканські держави ніколи не були серед пріоритетів української зовнішньої політики і зазвичай мають дуже низький рівень уваги державних органів та підприємств. Відтак, висока представленість в цьому регіоні не пояснюється ані нормою про національні інтереси, ані контекстом поглиблення євроатлантичного співробітництва.

Висновки. Останніми роками спостерігається зменшення участі України у миротворчій діяльності під егідою різних міжнародних організацій, що пов'язано як з об'єктивними причинами – безпековою ситуацією на території України через агресивні дії Російської Федерації, так і суб'єктивними причинами – недостатньою увагою до миротворчої діяльності, невідповідністю сучасним змінам та пріоритетам миротворчої діяльності.

В той же час, досвід набутий у миротворчих операціях за кордоном протягом всіх років сприяв підтриманню боєздатності українських військових, набуттю досвіду, який пізніше знадобився, і для реформування ЗСУ, і для організації АТО. Не слід забувати і про політичні та іміджеві дивіденди, які Україна заробляє, беручи участь у миротворчих операціях.

Список використаних джерел

1. Пацьох О. Раєвич Т. Участь України в миротворчій діяльності Організації Об'єднаних Націй // Актуальні проблеми міжнародних відносин, 2008. № 6. С. 41 – 45.
2. Закон України «Про участь України у миротворчих операціях» від 23 квітня 1999 року. Урядовий кур'єр. 1999. № 15.
3. Хартія про особливе партнерство між Україною і Північноатлантичним Альянсом. Голос України. 11 липня 1997 р. № 127 (1627). С. 5 – 8.
4. Офіційний веб-сайт Міністерства Оборони України. Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/index.php?part = peacekeeping&lang=ua>.
5. Постанова ВР України «Про участь батальйону Збройних Сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території

КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНА РОБОТА В СИСТЕМІ ОСВІТИ

Браславська О.В., Рожі І.Г.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Соціальні трансформації українського суспільства, зміни на ринку праці й, зокрема, в секторі освітніх послуг вимагають якісних змін у концептуальних засадах професійної підготовки майбутніх учителів географії. Реалізація цих завдань потребує надання вчителю не тільки системи фахових знань, а й здатностей до професійних дій і взаємовідносин, індивідуального пізнавального досвіду та сформованості значущих якостей відповідно професійної кваліфікації «Організатор краєзнавчо-туристичної роботи». Все це вимагає нових підходів до професійної підготовки й, зокрема, до підготовки майбутнього вчителя географії до краєзнавчо-туристичної роботи, що можливо завдяки розробці стандартів освіти, які встановлюють вимоги до змісту, обсягу і рівня підготовки фахівців.

Закон України «Про освіту» [3], «Про вищу освіту» [4], Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») [1], Національна доктрина розвитку освіти [6], Закон України «Про туризм» [5], Державна програма розвитку краєзнавства до 2025 року розкривають потребу неперервності, доступності, відкритості, гуманістичної спрямованості краєзнавчо-туристичної роботи.

У Державній програмі розвитку краєзнавства на період до 2025 року, розробленій Національною спілкою краєзнавців України краєзнавство визначено галуззю наукових знань, та окреслено такі його завдання:

- узагальнення теоретичного і практичного досвіду в краєзнавстві, удосконалення його науково-методологічних основ, поглиблення досліджень джерельної бази, розробка галузевих напрямів: історичного, природничого, географічного, етнографічного, культурно-мистецького, освітянського, пам'яткознавчого, музейницького, бібліотечного, туристичного, екологічного краєзнавства;

- поширення краєзнавчої складової та зміцнення навчально-методичної бази краєзнавства у системі національної освіти;

- популяризація краєзнавчих досліджень і залучення широких кіл громадськості до збереження історико-культурної спадщини України [2, с. 18].